

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Агробіотехнологічний факультет
Кафедра технологій у рослинництві та захисту рослин

ОСНОВИ ОРГАНІЧНОГО
ВИРОБНИЦТВА
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ №1.
ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО В
УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Методичні вказівки до виконання практичних занять для здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 201
«Агрономія»

УДК: 631.5(075.8)

Ухвалено
навчально-методичною радою
Білоцерківського національного
аграрного університету
(Протокол № 6 від 07.04. 2022 р.)

Укладачі: **Козак Л.А.**, канд. с.-г. наук, доцент

Грабовський М.Б., доктор. с.-г. наук, доцент

Богатир Л.В., канд. с.-г. наук, доцент

Качан Л.М., канд. с.-г. наук, доцент

«Основи органічного виробництва», змістовий модуль 1 «Органічне виробництво в Україні та світі»: Методичні вказівки до виконання практичних занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 201 «Агрономія». Л.А. Козак, М.Б. Грабовський, Л.В. Богатир, Л.М. Качан. Біла Церква, 2022. 92 с.

Методичні вказівки розроблені з метою формування знань і практичних навичок, необхідних для виконання практичних завдань з дисципліни «Основи органічного виробництва».

Рецензент: М.Б. Лозінський, канд. с.-г. наук, доцент кафедри генетики, селекції і насінництва АБТФ БНАУ.

ВСТУП

Аграрний сектор економіки України (сільське господарство, харчова і переробна промисловість) забезпечує продовольчу безпеку та продовольчу незалежність країни, формує 17 % ВВП та близько 60 % фонду споживання населення. Проте за останні десятиріччя в Україні спостерігається катастрофічне руйнування сільгоспугідь та зниження родючості ґрунтів – основного джерела забезпечення продовольчої безпеки країни та добробуту сільського населення. Інтенсивність процесів руйнування і деградації ґрунтів внаслідок використання застарілих агротехнологій, недотримання фундаментальних законів та правил сільськогосподарської діяльності досягла небезпечного для економічної стабільності держави рівня: впливу ерозії зазнає 57,5% земель країни, кількість еродованих земель щорічно збільшується на 80–90 тис. га. Внаслідок ерозії щорічно втрачається біля 11 млн. т гумусу; 0,5 млн. т азоту; 0,4 млн. т фосфору та 0,7 млн. т калію, 38 % орних земель країни є переуцільненими.

Велика частина сільськогосподарських виробництв України є збитковими, а значна частина сільськогосподарської продукції та продуктів харчування, що виробляються, не відповідають світовим стандартам якості та безпеки, що призводить до зменшення експортного потенціалу країни, високого рівня захворюваності та смертності населення та, як результат – до занепаду сільських територій.

В той же час в країнах ЄС та у світі в цілому стрімко поширюється органічне виробництво – цілісна система господарювання та виробництва харчових та інших продуктів, яка поєднує в собі найкращі практики, що враховують збереження довкілля, рівень біологічного розмаїття, збереження природних ресурсів, застосування високих стандартів належного утримання тварин та методів виробництва, які відповідають певним вимогам до продуктів, виготовлених з використанням речовин та процесів природного походження. Органічне виробництво спрямоване на покращення здоров'я населення в цілому шляхом виробництва високоякісного продовольства, сировини та інших продуктів, збереження родючості ґрунтів та навколишнього середовища, розвиток сільської місцевості та стимулювання місцевого й регіонального виробництва.

В ЄС розроблено та виконується План дій із запровадження та поширення

органічного виробництва, більшість країн-членів ЄС мають свої власні національні програми розвитку цього напрямку сільськогосподарської діяльності.

За оцінками експертів світовий ринок споживання органічних продуктів складає близько 40 млрд. євро та має стійку тенденцію до подальшого зростання.

Тому формування базових знань та навичок у майбутніх фахівців аграрного сектору України є важливою складовою їх фахових агрономічних знань.

Методичні вказівки з дисципліни «Основи органічного виробництва» дадуть змогу здобувачам освіти:

1. Володіти на операційному рівні методами підбору основних польових і кормових культур, що вирощуються в органічному виробництві, створювати агробіоценози зі збереженням природного біорізноманіття на природних пасовищах і луках використовуючи при цьому методи розмноження природних корисних комах з метою боротьби з шкідниками та корисних мікроорганізмів для отримання вищої урожайності культур, що вирощуються за органічними технологіями.

2. Аналізувати та інтегрувати сучасні знання вітчизняних та зарубіжних науковців, практиків органічного землеробства для розроблення технологій вирощування с.-г. культур за органічного виробництва, забезпечення сталого розвитку в рослинництві господарства.

3. Проектувати та організовувати заходи вирощування польових та кормових культур за органічного їх вирощування з урахуванням усіх вимог сертифікації такої продукції та відповідності до стандартів органічного виробництва України та ЄС.

4. Інтегрувати й удосконалювати технології вирощування польових і кормових культур з урахуванням Закону України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» № 2740-VIII від 06.06.2019; «Переліку допоміжних продуктів, дозволених для використання в органічному сільськогосподарському виробництві», *Органік стандарт 2021*.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема: ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ОРГАНІЧНИМ ВИРОБНИЦТВОМ. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ З ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА.

Мета: Ознайомитися з суттю органічного виробництва аграрного сектору, з основними термінами, пов'язаними з органічним виробництвом.

Завдання: Вивчити та законспектувати основні терміни, пов'язані з органічним виробництвом.

Література: Закон України. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 36, ст.275). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text>. Система Е-навчання БНАУ (<https://teach.btsau.net.ua/course/view.php?id=2887>)

Виробництво органічної продукції (сировини) - виробнича діяльність фізичних або юридичних осіб (у тому числі з вирощування та переробки), де під час такого виробництва виключається застосування хімічних добрив, пестицидів, генетично модифікованих організмів (ГМО), консервантів тощо, та на всіх етапах виробництва (вирощування, переробки) застосовуються методи, принципи та правила, визначені цим Законом для отримання натуральної (екологічно чистої) продукції, а також збереження та відновлення природних ресурсів.

Органічна продукція - продукція, отримана в результаті сертифікованого виробництва відповідно до вимог цього Закону.

Визначення термінів, які вживаються в органічному виробництві:

вилучення продукції - заходи, спрямовані на запобігання розповсюдженню, демонстрації чи пропонуванню споживачам продукції, яка маркована як органічна, але не відповідає вимогам законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції;

відкликання продукції - заходи, спрямовані на повернення оператором продукції, яку продано чи передано споживачу або яка доступна споживачу і.....

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 36, ст.275) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text>
2. Наказ. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Про затвердження державного логотипа для органічної продукції. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0261-19#Text>
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.10.2019 №970 “Про затвердження Порядку (детальних правил) органічного виробництва та обігу органічної продукції” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/970-2019-%D0%BF>
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.02.2020 №87 “Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру операторів, що здійснюють виробництво продукції відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції, Державного реєстру органічного насіння і садивного матеріалу” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2020-%D0%BF>
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1032 “Про затвердження Порядку сертифікації органічного виробництва та/або обігу органічної продукції та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2019 р. № 970» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1032-2020-%D0%BF#Text>
6. Основи органічного виробництва.: Навч. посіб. для студ. агр. вищ. навч. зак. / За Стецишин П. О., Пиндус В. В. Рекуненко В.В. та ін. – Вид. 2-ге, змін. і доповн. – Вінниця: Нова Книга, 2011. – 552 с.
7. Commission Regulation EC №889/2008 «About the order of implementation of Council Regulation EC №834/2007», 5.09.2008. Official Journal of the European Union. 2008. L. 250. P. 1–84.
8. Commission Regulation EC №1235/2008 «Detailed rules of introduction of Council Regulation EC №834/2007 in relation to the order of import of organic products», 8.12.2008. Official Journal of the European Union. 2008. L. 334. P. 25–52.

9. Council Regulation EC №834/2007 «About an organic production and marking of organic products», 28.06.2007. Official Journal of the European Union. 2007. L. 189 (1). P. 1–23.
10. IFOAM Basic Standards (approved by the IFOAM General Assembly, Victoria, Canada, August, 2002. URL: <http://www.ifoam.org/> (дата звернення: 30.09.2018). 17
11. IFOAM NORMS for Organic Production and Processing Version. IFOAM, Germany, 2014. 132 p.

Зміст

	Стор.
Вступ	
.....	3
Семінарське заняття № 1. Тема: Ознайомлення з органічним виробництвом. Основні поняття з органічного виробництва.....	5
Семінарське заняття № 2. Тема: Світова історія органічного виробництва. Розвиток органічного руху в Україні	
.....	11
Семінарське заняття № 3. Тема: Значення органічного виробництва як складової сталого розвитку та роль його у харчовій безпеці країни	
.....	22
Семінарське заняття № 4. Тема: Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції». Загальні положення	
.....	32
Семінарське заняття № 5. Тема: Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції». Права та обов'язки суб'єктів ринку органічної продукції.	
Порядок сертифікації операторів органічного виробництва	51
Семінарське заняття № 6. Тема: Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції». Органічне виробництво	65
Список літератури	89

Укладачі: **Козак Леонід Андрійович**

Грабовський Микола Борисович

Богатир Людмила Вікторівна

Качан Леся Михайлівна

ОСНОВИ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ №1. ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО В УКРАЇНІ ТА
СВІТІ

Методичні вказівки до виконання практичних робіт для здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 201
«Агрономія»

Редактор

Коректор

Комп'ютерний набір і верстка

Підп. до друку 2022. Формат 60x84/16.

Гарнітура Таймс. Друк офсет. Обсяг: 3 ум. друк. арк.;

0,8 обл. вид. арк. Тираж 50.

Замовлення

Виробник – редакційно-видавничий відділ Білоцерківського національного аграрного університету